

Tema 2. El Catalanisme polític: precedent, aparició i evolució (1833-1931).

Índex:

Introducció. Alguns conceptes importants: *nacionalisme, regionalisme, federalisme, autonomisme, dret civil català, confederació, nació, estat, estatut d'autonomia i catalanisme.*

1. **Els orígens del Catalanisme:** del Decret de Nova Planta a la Renaixença.
2. **El Primer Catalanisme polític.**
 - 2.1 L'obra de Valentí Almirall.
 - 2.2 Els primers congressos catalanistes.
 - 2.3 El Memorial de Greuges.

Tema 2. El Catalanisme polític: precedent, aparició i evolució (1833-1931).

Catalanisme polític

Moviment que propugna el reconeixement de la personalitat política de Catalunya. El catalanisme començarà a manifestar-se a la primera part del s XIX.

Catalanisme cultural

Conjunt de doctrines i moviments socials i culturals nascuts durant el segle XIX i arribats als nostres dies, que defensen i reivindiquen la llengua i la cultura catalanes.

Catalanisme conservador

Nacionalisme de base burgesa i catòlica, partidari d'una solució política moderada.

Catalanisme progressista

Nacionalisme de base popular i progressista, partidari d'una solució política més radical.

Regionalisme

Nom amb el qual és conegut el **moviment favorable a la recuperació de la pròpia identitat cultural i política**, a Catalunya, sorgit els primers anys de la restauració borbònica del 1874. El regionalisme suposava, de fet, el manteniment de les tesis del provincialisme i una actitud més conservadora.

Contraris al centralisme uniformista castellà.

Unió Regionalista (1899).

La Lliga Regionalista (1901)

F. Cambó

E. Prat de la Riba

Federalisme

Corrent de pensament polític que **defensa un sistema de pactes entre pobles, nacions o Estats per formar una unitat política més àmplia**, la qual ha d'integrar les particularitats dels grups humans que pacten la seva federació.

Exemples: **Alemanya, EEUU i/o Bèlgica.**

Partit Republicà Democràtic Federal (1868). Pi i Margall.

Unió Federal Nacionalista Republicana (UFNR) 1910.

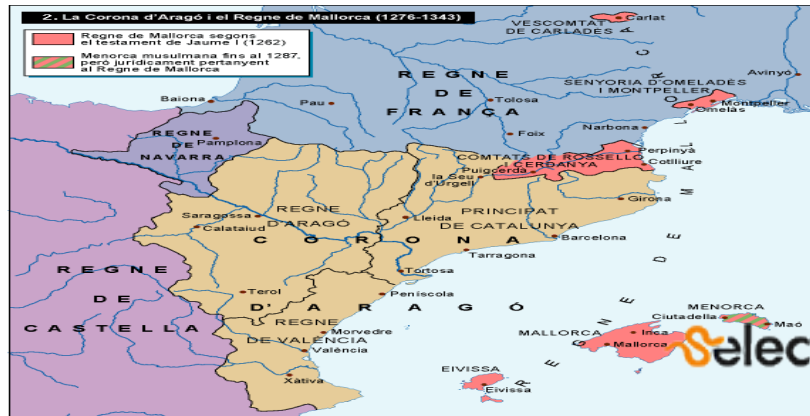
Tema 2. El Catalanisme polític: precedent, aparició i evolució (1833-1931).

Confederació

Associació d'estats sobirans o de comunitats creada per mitjà d'un tractat per l'assoliment d'alguns fins o propòsits comuns predeterminats.

Les confederacions sovint s'han creat per resoldre afers crítics, com ara la defensa territorial i/o la representació estrangera.

Corona d'Aragó (1137-1714)

Suïssa/Confederació Suïssa

Autonomisme

Doctrina que defensa els **principis autonòmics**.

Autonomia

Condició jurídic-política **d'aquelles entitats** o d'aquells organismes que, dins l'estructura constitucional d'un estat, **tenen facultats per a donar-se lleis pròpies**.

A l'estat espanyol, les formes d'autonomia més desenvolupades es troben en les constitucions de la **Segona República Espanyola (1931)** i de la **monarquia constitucional** instituïda després de la dictadura franquista (1978).

Nacionalisme

Ideologia política que **sosté el dret dels pobles a decidir sobre ells mateixos** i a defensar i exercir la seva sobirania. **Una nació és un conjunt d'individus que, a partir d'uns lligams col·lectius, tenen la voluntat de reagrupar-se en l'interior d'unes mateixes fronteres** per constituir-se en una comunitat nacional, és a dir, en un estat propi.

Exemples: **nacionalisme català, basc, gallec, escocès...**

El nacionalisme es va expandir al llarg del segle XIX, donant lloc a moviments independentistes (enfront als imperis) o d'unificació (cas d'italians o d'alemanys) en defensa de nacions lliures enfront a l'Europa de la Santa Aliança i dels imperis absolutistes.

Tema 2. El Catalanisme polític: precedent, aparició i evolució (1833-1931).

Estat

Subjecte jurídic que té quatre qualificacions: una població permanent, un territori definit, un govern i la capacitat de mantenir relacions amb altres estats del món.

No sempre és equivalent un Estat a una nació, de fet la majoria d'Estats són plurinacionals (ho reconeixin, o no). Cal diferenciar un estat d'una nació.

Estat espanyol

UE

Estat d'autonomia.

Marc legal d'autogovern de comunitats nacionals o regionals que formen part d'un estat.

A l'estat espanyol, els **primers estatuts aprovats foren els de Catalunya i el País Basc durant la Segona República**. Derogats per la dictadura franquista, la Constitució del 1978 tornà a reconèixer el dret a l'autonomia de les nacionalitats i regions i regulà els procediments per a aconseguir-la.

Estat espanyol actualment
acumula 17 estatuts d'autonomia.
Més Ceuta i Melilla.

Dret Civil Català

Conjunt de **normes** que **regulen** les **relacions jurídiques privades** en els **més diversos aspectes** de la **vida** des del naixement fins les conseqüències de la mort. El dret català actual es fonamenta en els drets històrics que el Principat de Catalunya va tenir en els temps de la Corona d'Aragó.

El **Catalanisme polític** adoptà una **postura defensiva del dret autòcton** català enfront del pretès uniformisme del codi espanyol.

Pacte de Tortosa (1869)

Memorial de Greuges (1885)

Bases de Manresa (1892)

T.2.EL CATALANISME POLÍTIC.

Precedents

Decret de Nova Planta, 1716.

La Renaixença, 1833.

Jocs Florals, 1859

Ateneu Barcelonès, 1872

FEDERALISME

Partit Republicà Democràtic Federal. 1868.

Pacte de Tortosa, 1869

Arrel espanyola

Arrel catalanista

Partit Radical. 1908.

A. Llerroux

Centre Nacionalista Republicà, 1906.
Escissió LL.R.
"El Poble Català".

Unió Federal Nacionalista Republicana (UFNR) 1910.

Pacte de Sant Gervasi.

Partit Republicà Radical. 1908.

A. Llerroux

Unió Socialista de Catalunya, 1923.
Serra i Moret, R. Campalans.
Escissió del PSOE

PROGRESSISTA

Primer Congrés Catalanista, 1880.

Centre Català, 1882. Valentí Almirall.

Segon Congrés Catalanista, 1883.

Memorial de Greuges, 1885

"Lo Catalanisme" de V. Almirall

CONSERVADOR

Bisbe Torres i Bages. Catalanisme d'arrel cristiana.

"La Veu de Montserrat" i "La Tradició Catalana", 1892.

Projecte Polavieja. Tancament de Caixes.

Lliga de Catalunya, 1887.
Escissió CC.

Unió Catalanista, 1891.
Escissió LL.C.

Unió Regionalista, 1899.

Bases de Manresa, 1892.

Principis del Catalanisme Polític.

Centre Nacional Català, 1900.

La Lliga Regionalista, 1901.
"La Veu de Catalunya".

Solidaritat Catalana 1906-1909

Mancomunitat de Catalunya, 1914-1925.

Partit Republicà 1917. Layret i Companys.

Estad Català, 1922.
Francesc Macià.

La Lliga Regionalista
"La Veu de Catalunya".

Acció Catalana, 1922.
Escissió de la LL.R

selectivitat

1. Els orígens del Catalanisme: del Decret de Nova Planta a la Renaixença.

L'inici del moviment de la Renaixença el dóna la publicació a l'any 1833 de la "**Oda a la Pàtria**" de Bonaventura Carles Aribau a el diari "El Vapor". El poema és un cant d'enyorança de Catalunya i d'exaltació de la llengua catalana.

Moviment cultural que sorgí a Catalunya a partir de la dècada dels anys 30 del segle XIX, caracteritzat principalment per la voluntat de recuperació literària de la Llengua Catalana.

1. Els orígens del Catalanisme: del Decret de Nova Planta a la Renaixença.

Quins eren els grans noms de la Renaixença?

- Estudis del passat per **Milà i Fontanals, Víctor Balaguer, Antoni Bofarull.**
- Poetes com **Víctor Balaguer, Aribau, Jacint Verdaguer i Rubió i Ors.**
- Juristes com **Martí d'Eixalà i Duran i Bas.**
- Folkloristes com **Marià Aguiló.**

Tots ells vinculats a la Burgesia Catalana.

1. Els orígens del Catalanisme: del Decret de Nova Planta a la Renaixença.

Quins eren els grans noms de la **Renaixença més popular?**

- **Anselm Clavé** creador de les societats corals (Cors Clavé).
- **Abdó Terrades** creador d'un teatre d'agitació política.
- **Frederic Soler**, conegut com a Serafí Pitarra, creador d'un teatre caricaturesc i sarcàstic.

1. Els orígens del Catalanisme: del Decret de Nova Planta a la Renaixença.

La llengua catalana va començar a tenir una certa difusió.

- Diaris com “La Renaixensa” i “Diari Català” o revistes com la “La Tramuntana” (tendència anarquista) i periòdics republicans com “La campana de Gràcia” i “L’Esquella de la Torratxa”.

1. Els orígens del Catalanisme: del Decret de Nova Planta a la Renaixença.

Per què triomfa la Renaixença?

Expressió cultural d'una evolució social catalana molt diferent a la resta d'Espanya.

1. Els orígens del Catalanisme: del Decret de Nova Planta a la Renaixença.

Per què triomfa la Renaixença?

Reacció en contra del fort centralisme cultural i polític. Contra la Homogeneïtzació de l'estat.

1. Els orígens del Catalanisme: del Decret de Nova Planta a la Renaixença.

Per què triomfa la Renaixença?

Enorme influència del **Romanticisme** europeu. Valoració del passat medieval. Els romàntics sublimaven aquest període enfront de l'etapa de l'Antic Règim.

Pluja, vapor i velocitat de David Friedrich

Viatger davant un mar de boira de David Friedrich)

2. El Primer Catalanisme polític.

*Aquest primer Catalanisme reunia
dues idees bàsiques:*

Progrés

Tradició

Selectivitat.io

2. El Primer Catalanisme polític.

2.1 L'obra de Valentí Almirall.

Valentí Almirall
(1841-1904)

Activitat política d'Almirall:

Fundador del Primer Diari escrit íntegrament en català.
Diari Català (1879).

Organitzador dels dos primers **congressos
catalanistes** (1880 i 1883) *

Primera organització cultural i política del catalanisme.
Centre Català (1882)

Autor del llibre “**Lo Catalanisme**” (1886). Doctrina del
primer catalanisme polític.

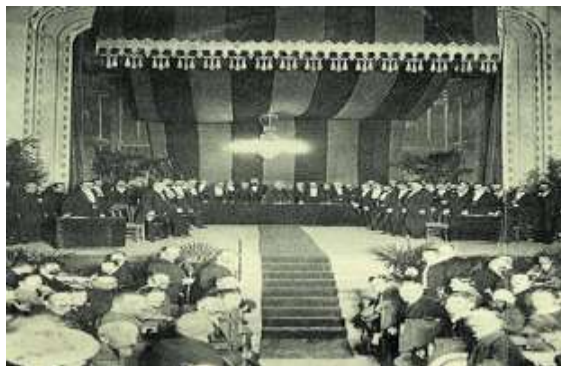
2. El Primer Catalanisme polític.

2.2 Els primers congressos catalanistes.

**Primer Congrès
Catalanista**
(1880)

Primera assemblea política
convocada a Barcelona del
Catalanisme polític.

Declaració a favor del Dret Civil
Català. **Fundació de *Centre Català*.**

**Segon Congrès
Catalanista**
(1883)

Denúncia del **caràcter sucursalista**
dels partits dinàstics a Catalunya.

Discussió a l'entorn del **programa**
polític de Centre Català.

2. El Primer Catalanisme polític.

2.3 El Memorial de Greuges.

Almirall va inspirar el **Memorial de Greuges** (1885) Document que va proporcionar una gran popularitat al Centre Català.

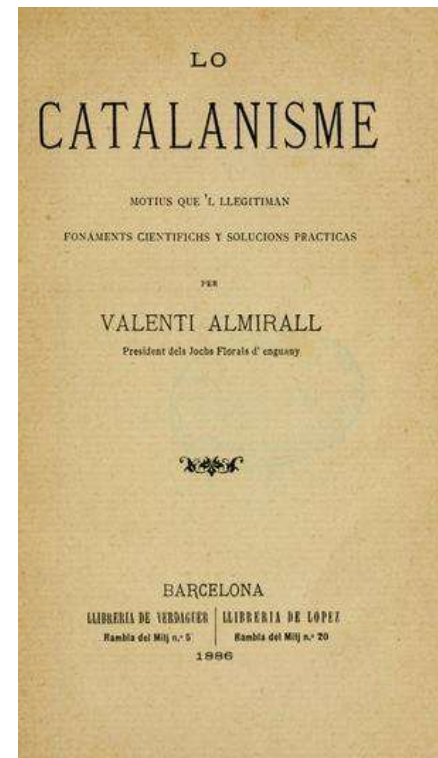
El Memorial fou conegut com la “*Memòria en defensa de los intereses morales y materiales de Cataluña*”. L'escrit **denunciava l'opressió de Catalunya per part de Castella.**

També presentava les reivindicacions catalanes: **Defensa de l'economia catalana (proteccionisme). Del Dret Civil Català. De la llengua i la cultura catalana.** Fou presentat al rei Alfons XII el 10 de març de 1885. **Gran impacte a Madrid.** Pàg. 186 llibre Vicens Vives.

2. El Primer Catalanisme polític.

2.3 El Memorial de Greuges.

El problema del **projecte d'Almirall** es que representava un catalanisme **massa republicà** com per atreure amplis sectors de la burgesia. I tenia un **component social massa feble** per atreure les bases populars.

Exposició Universal de Barcelona
(1888)

3. El Catalanisme Conservador.

3. *Catalanisme conservador.*

- 3.1. *El Vigatanisme: el catalanisme d'arrel catòlica.*
- 3.2. *L'escissió de Centre Català.*
- 3.3. *Les Bases de Manresa.*
- 3.4. *La formació de la Lliga Regionalista.*

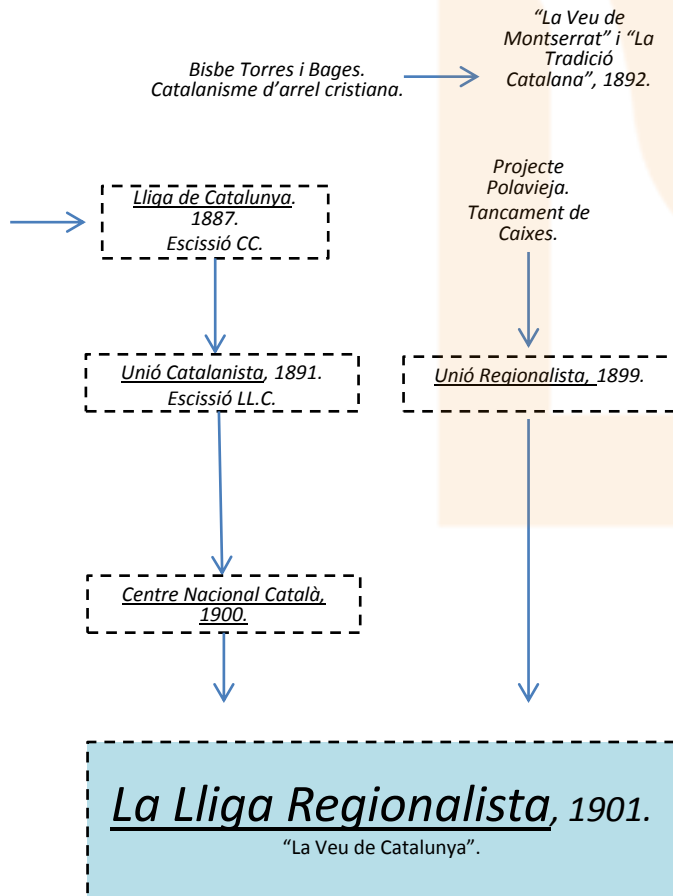

Selectivitiat.io

3. El Catalanisme Conservador.

CONSERVADOR

- Tradicional.
- Moderat.
- Burgès.
- Catòlic.
- Regionalista.
- Autonomista.
- Monàrquics.

3. El Catalanisme Conservador.

3.1. El Vigatanisme: el catalanisme d'arrel catòlica.

El Vigatanisme

Moviment cultural i intel·lectual impulsat per membres de les institucions eclesiàstiques de la ciutat de VIC.

Josep **Morgades i Gili**
(1826-1901)

Josep **Torras i Bages**
(1846-1916)

3. El Catalanisme Conservador.

3.1. El Vigatanisme: el catalanisme d'arrel catòlica.

*Tenen el setmanari **La Veu de Montserrat***

Celebren el mil·lenari de Montserrat (1881) i la Restauració del Monestir de Ripoll (1893)

*Exigències que els **Bisbes siguin catalans**.*

*El Bisbe de Vic, **Torras i Bages** publica l'any 1892 "**La tradició catalana**". Defensa de l'esperit de Catalunya a través de la **família, la propietat i la religió**. Defensa de la tasca de cristianització en contra del model social degradat per la industrialització.*

Josep Torras i Bages
(1846-1916)

3. El Catalanisme Conservador.

3.2. L'escissió de Centre Català.

Centre Català

La Lliga de Catalunya
(1887)

E. Prat de la Riba
(1870-1917)

Àngel Guimerà
(1856-1924)

Puig i Cadafalch
(1867-1956)

Domènech i Montaner
(1849-1923)

Realitzen el Missatge a la Reina Regent (1888)

Campanya en **defensa del Dret Civil Català.**

Primera Victòria del Catalanisme.

3. El Catalanisme Conservador.

3.2. L'escissió de Centre Català.

Missatge a la Reina Regent ⁽¹⁸⁸⁸⁾

La Lliga de Catalunya

Reivindicaven l'autonomia política per a Catalunya tot recollint novament els greuges i les aspiracions del catalanisme moderat com ara **una participació més igualitària en les despeses de l'Estat i les contribucions militars, la defensa del dret civil o la oficialitat de la llengua catalana, tant a l'ensenyament com a les manifestacions populars.** Des de Madrid, el text va ser refusat completament, fet que va contribuir a enfortir el moviment catalanista conservador.

Regent **Maria Cristina d'Habsburg** y Lorena
(1885-1902)

3. El Catalanisme Conservador.

3.3. Les Bases de Manresa.

Unió Catalanista (1891)

Consciència catalanista

Catalunya rural

Postures apolítiques

3. El Catalanisme Conservador.

3.3. Les Bases de Manresa.

Quines característiques va tenir la
Unió Catalanista?

*Suport molt important de la **Catalunya Rural**, a diferència de la Lliga.*

Propietaris mitjans, comerciants, professionals liberals i intel·lectuals.

*Militància escassa, però molt **ben estructurada** a través de les Federacions. Centres, associacions, ateneus i publicacions.*

Volien l'autogovern per a Catalunya.

L'any 1892 els delegats van reunir-se a Manresa i van redactar les **Bases de Manresa**

Les Bases han estat considerades com el document que recull els

Principis del Catalanisme polític.

Tema 2. El Catalanisme polític: precedent, aparició i evolució (1833-1931).

3. El Catalanisme Conservador. 3.3. Les Bases de Manresa.

Les Bases de Manresa (1892)

PODER CENTRAL

Base 1a. *Ses atribucions. Vindran a càrrec del Poder Central:*

- a) Les relacions internacionals.*
- b) L'exèrcit de mar i terra, les obres de defensa i l'ensenyança militar.*
- c) Les relacions econòmiques d'Espanya ab los demás països, i, en conseqüència, la fixació dels aranzels i lo ram d'Aduanes.*
- d) La construcció i conservació de carreteres, ferrocarrils, canals i ports que sien d'interès general (...)*

Lo Poder central s'organissarà baix lo concepte de la separació de les funcions llegendativa, executiva i judicial (...)

PODER REGIONAL

Base 2a. *En la part dogmàtica de la Constitució Regional Catalana es mantindrà lo temperament expansiu de la nostra llegendació antiga, reformant per a posar-les d'acord ab les noves necessitats, les sàvies disposicions que conté respecte dels drets i llibertats dels catalans.*

Base 3a. *La llengua catalana serà l'única que, ab caràcter oficial, podrà usar-se a Catalunya i en les relacions d'aquesta regió ab lo Poder central.*

Base 7a. *Lo Poder llegendatiu Regional radicarà en les Corts Catalanes, que deuran reunir-se tots los anys en època determinada, i en lloc diferent. Les Corts es formaran per sufragi de tots los caps de casa agrupats en classes fundades en lo treball manual, en la capacitat o en les carreres professionals i en la propietat, indústria i comerç, mitjançant la corresponent organissació gremial (...)*

Manresa, 27 de març de 1892.- Lo President, Lluís Domènech i Montaner.- Los secretaris, Enric Prat de la Riba.- Josep Soler i Palet.

Les Bases han estat considerades com el document que recull els

Principis del Catalanisme polític.

Les Bases de Manresa (1892)

a) Descriviu el tipus de font i digueu de què tracta.

Es tracta d'una font de tipus primari, és a dir, contemporània dels fets i de l'època en la qual fou redactada. Es tracta d'una font textual, de caràcter públic i de tipus polític i/o jurídic-polític. Es tracta d'alguns dels articles que varen ser redactats durant l'Assemblea que va realitzar la Unió Catalanista l'any 1892 a Manresa, on es planteja un model d'organització política per a Catalunya dins l'Estat espanyol. Aquest document és coneix amb el nom de Bases de Manresa.

Les Bases de Manresa (1892)

b) Digueu quin és el context històric de les dades que proporciona la font.

Aquesta font fou escrita l'any 1892 a la ciutat de Manresa, en el context del naixement l'any 1891 de les primeres actuacions de la Unió Catalanista. Cal tenir present que alguns anys abans s'havia creat la Lliga de Catalunya (primer partit polític del catalanisme conservador) i s'havia redactat el famós Missatge a la Reina Regent (1888). El sorgiment d'aquest Catalanisme polític va tenir lloc durant la primera etapa de la Restauració borbònica (1874-1898).

Tema 2. El Catalanisme polític: precedent, aparició i evolució (1833-1931).

3. El Catalanisme Conservador.

3.3. Les Bases de Manresa.

Característiques de les Bases de Manresa (1892)

(Els delegats regionals de la Unió Catalanista foren els encarregats de redactar les Bases per a la Constitució Regional Catalana)

Futura Constitució política de Catalunya.	Competència exclusiva sobre l'educació i la iniciativa legislativa. Sobre tributs i finances.
Sota la base del pensament Catalanista conservador i tradicionalista .	Només els catalans podien exercir els càrrecs públics .
Eren 17 articles on es deia que el poder regional reposava en la plena sobirania de Catalunya.	El servei militar seria substituït per un contingent de voluntaris.
Presència del català com a única llengua oficial .	Caràcter arcaïtzant en la defensa de l'Audiència Reial i de les antigues corts , per sufragi corporatiu.
L'ordre públic depenia del poder regional .	Catalunya i Espanya estaven vinculades mitjançant la corona .

Les Bases han estat considerades com el document que recull els

Principis del Catalanisme polític.

a) Quin tipus de capital utilitza la burgesia catalana? Com s'organitzen? Quines conseqüències pot tenir per la futura indústria catalana?

La burgesia utilitza un capital familiar. Alguns d'ells fan de patró, de gerent o de tècnic, d'altres es dediquen a les finances. I algun es dedica a la política. Són una nova classe. L'estructura familiar d'aquesta nova indústria li configurarà un model industrial molt local. A la llarga, aquesta indústria catalana li costarà expandir-se i desenvolupar-se en altres zones del món.

b) Quina és la interpretació final de les Bases de Manresa?

Són el primer projecte que planteja la distribució del poder entre l'Estat Central i Catalunya. Han estat el precedent polític de la restauració de les llibertats catalanes des del Decret de Nova Planta.

Documental sobre el catalanisme polític. Duració: 14:58

<http://www.youtube.com/watch?v=jSGIUxQzLzI>

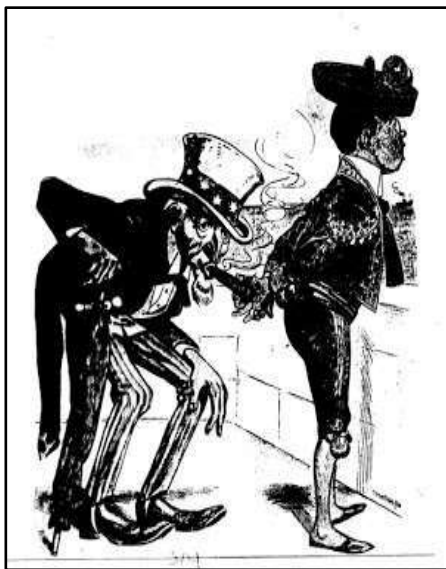
Tema 2. El Catalanisme polític: precedent, aparició i evolució (1833-1931).

3. El Catalanisme Conservador.

3.4. La formació de la Lliga Regionalista.

Durant el segon període de la Restauració (1898-1931) el *Catalanisme* es va transformar en un **moviment de masses** i arribà a fer la primera obra de govern **La Mancomunitat** (1914-1925).

Alguns factors importants que cal tenir en compte:

Desastre del 98

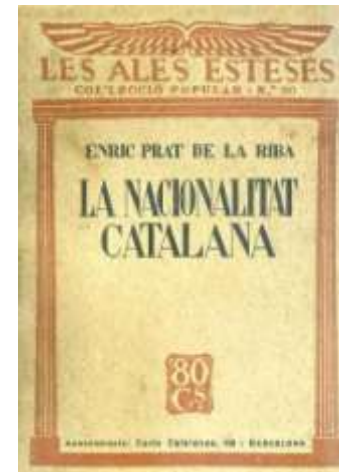
E. Prat de la Riba (1870-1917)

Tema 2. El Catalanisme polític: precedent, aparició i evolució (1833-1931).

3. El Catalanisme Conservador.

3.4. La formació de la Lliga Regionalista.

El **desastre del 98** va comportar el desprestigi dels partits dinàstics a Catalunya i va afavorir les aspiracions del Catalanisme polític. En aquell moment **el catalanisme** havia elaborat un **cos doctrinal** i havia aconseguit una **notable mobilització social**.

3.4. La formació de la Lliga Regionalista.

Enric Prat de la Riba i Sarrà (1870 - 1917). Advocat i periodista, fou el primer president de la Mancomunitat de Catalunya (1914 - 1925) i un dels principals artífexs del ressorgiment del sentiment nacional català del segle XX. Participà en la redacció i aprovació de les Bases de Manresa i, com a escriptor, la seva obra cabdal és "*La nacionalitat catalana*". Prat de la Riba fou un dels màxims representants d'una nova generació d'intel·lectuals i activistes que van lluitar a favor d'un programa polític catalanista i la voluntat de crear un partit que defensés aquestes idees.

3.4. La formació de la Lliga Regionalista.

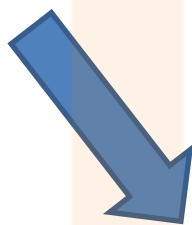
Des del 1899 va impulsar un corrent polític catalanista, primer al Centre Nacional Català i després a la Lliga Regionalista. També va donar suport a l'intervencionisme de la Lliga a la política espanyola. Prat de la Riba va ser president de la Diputació de Barcelona i com a tal el 18 de juny del 1907 va fundar l'Institut d'Estudis Catalans. Impulsà la creació de la Mancomunitat de Catalunya, de la qual va ser el primer president, el 6 d'abril del 1914, fins a la seva mort.

3.4. La formació de la Lliga Regionalista.

Unió Regionalista
(1899)

Centre Nacional Català
(1900)

Unió Regionalista	Centre Nacional Català
<i>Base Social d'industrials i comerciants.</i>	<i>Programa Polític definit, amb dirigents experts i suports socials clars.</i>

Unió Regionalista (1899)

Davant el fracàs del projecte regeneracionista del govern de Silvela-Polavieja i després del Tancament de Caixes **alguns dirigents de la Burgesia Industrial Catalana van optar per crear un nou grup polític.**

Centre Nacional Català (1900)

El grup que publicava **La Veu de Catalunya** va abandonar la Unió Catalanista i va fundar el **Centre Nacional Català** (1900). Eren clarament favorables a la intervenció del catalanisme en la política per la via electoral.

Tema 2. El Catalanisme polític: precedent, aparició i evolució (1833-1931).

3. El Catalanisme Conservador.

3.4. La formació de la Lliga Regionalista.

Unió Regionalista
(1899)

Centre Nacional Català
(1900)

La Candidatura dels quatre presidents (1901).

Albert Rusiñol. Expresident del Foment
del Treball Nacional.

Doctor Bartomeu Robert. Expresident
de la Societat d'amics del País.

Lluís Domènech i Montaner.
Expresident de l'Ateneu Barcelonès.

Sebastià Torres. President de la Lliga
de Defensa Industrial i Comercial.

Tema 2. El Catalanisme polític: precedent, aparició i evolució (1833-1931).

3. El Catalanisme Conservador.

3.4. La formació de la Lliga Regionalista.

Unió Regionalista (1899)

Centre Nacional Català (1900)

La Candidatura dels quatre presidents (1901).

Èxit electoral rotund.

Formació de la
Lliga Regionalista (1901)

3.4. La formació de la Lliga Regionalista.

La Lliga Regionalista.

La primera **formació política moderna de l'estat**. Organització eficaç d'afiliats, centres polítics, secretaria electoral...

Tenia molta influència entre els **industrials catalans, comerciants i professionals liberals**. Però també va ser un partit força influent entre els **propietaris agraris**.

Programa polític que agrupava la majoria dels sectors benestants a favor d'un **reformisme polític** que atorgués **l'autonomia de Catalunya**.

Prat de la Riba fou el **principal responsable** de la política catalana i **Francesc Cambó** fou el **portaveu** dels interessos catalans a Madrid.

Francesc Cambó (1876-1947)

